PERSDOSSIER

Museum Kunst & Geschiedenis

Nieuwe zalen Sierkunsten van de 19de eeuw, Belgische art nouveau en Belgische art deco

10.06.2025 | Persconferentie

13.06.2025 | Opening voor het publiek

BE CULTURE
ALL ABOUT ARTS COMMUNICATION

INHOUD

1. PERSBERICHT 3

2. MONUMENTAAL BEELD VAN PIETER BRAECKE 6

3. ZAAL BELGISCHE ART NOUVEAU EN ART DECO 7

4. ZAAL SIERKUNSTEN VAN DE 19DE EEUW 21

5. ACTIVITEITENPROGRAMMA ROND DE NIEUWE ZALEN 27

6. BEELDMATERIAAL 29

7. DANK AAN MECENASSEN 39

8. PRAKTISCHE INFORMATIE 40

BIJLAGEN 42

1. PERSBERICHT

Nieuwe zalen Sierkunsten van de 19de eeuw, Belgische art nouveau en Belgische art deco weldra open voorpubliek

Na een lange voorbereiding kan het Museum Kunst & Geschiedenis in Brussel de opening aankondigen van twee nieuwe zalen gewijd aan de sierkunsten van de 19de eeuw en de Belgische art nouveau en art deco. De ruimtes beslaan samen een oppervlakte van 1200 m². Er zullen tal van uitzonderlijke kunstwerken worden tentoongesteld, vele voor het eerst. Het mecenaat van het Fonds Baillet Latour ligt aan de grondslag van dit project. De grootste blikvanger wordt de gerestaureerde en weer opgerichte wintertuin van het huis-Cousin, naar het ontwerp van Victor Horta.

In de eerste zaal komen de art nouveau en de art deco van eigen bodem aan bod. De art nouveau, in 1893 ontstaan als eerste oorspronkelijke nationale stijl van België, opent het circuit. In verschillende thema's wordt de stilistische diversiteit van de Belgische art nouveau opgeroepen, in relatie tot nationale en internationale tentoonstellingen, maatschappelijke en economische achtergronden, en vriendschapsbanden in de kringen van opdrachtgevers en kunstenaars. Markante persoonlijkheden als Paul Hankar, Henry van de Velde, Victor Horta, Georges Hobé, Paul Hamesse, Léon Sneyers, Gustave Serrurier-Bovy, Isidore en Hélène De Rudder, Charles Van der Stappen, Philippe Wolfers en vele anderen worden duidelijk naar voren geschoven. Dat gebeurt onder meer door verhelderende algemene teksten, etiketten en archieffoto's. Hun creaties worden zo gelinkt aan hun historische verhaal.

Ruimtelijk domineert de heropgerichte wintertuin, een constructie van staal, verguld op de zichtbare delen, met prachtige glasramen als plafond en in de dubbele toegangsdeur. Het is een verfijnd schrijn afgewerkt met houten lambriseringen, een marmeren schoorsteenmantel en een mozaïekvloer. Deze aanbouw heeft een oppervlakte van 4 m bij 9 m en is 6 m hoog. Dankzij de alertheid van een van Horta's laatste leerlingen, de architect Jean Delhaye, werden de onderdelen in de jaren 60 van de vorige eeuw zorgvuldig gedemonteerd. De restauratie en assemblage gebeurde, zes decennia later, onder leiding van Barbara Van der Wee Architects, gespecialiseerd in de restauratie van Horta's oeuvre. Dankzij het mecenaat van velen met als een van de belangrijkste partners de TotalEnergies Foundation, kon het plan worden uitgevoerd. Meteen is deze realisatie de enige waarvan de wederoprichting na afbraak geen dode letter bleef. Dat was jammer genoeg wel zo voor Horta's Volkshuis en zijn huis-Aubecq. Het belang van deze realisatie kan moeilijk worden overschat als we weten dat vier van Horta's woningen op de werelderfgoedlijst van de Unesco staan.

De jaren 1910 met werk van grootheden als Alphons Van Beurden, Constant Montald en Oscar Van de Voorde luiden de art deco in, de dominante nieuwe stijl van de jaren 20 en 30 van de vorige eeuw. Frankrijk was daarin het land met de grootste en de meest sublieme creativiteit. Toch liet het kleine België zich niet onbetuigd met bijzonder kwaliteitsvolle creaties. De Internationale tentoonstelling van moderne decoratieve en industriële kunsten in Parijs in 1925 was in menig opzicht een mijlpaal. België kon daar schitterende resultaten voorleggen dankzij de sterontwerper en ensemblier Philippe Wolfers.

Aan de ingang van het Belgisch paviljoen stond het indrukwekkende beeld *De decoratieve kunst* van Pieter Braecke opgesteld. Dat werd onlangs teruggevonden in de Afgietselwerkplaats van het museum en wordt nu aan zijn museumbezoekers getoond. Maar ondanks het succes zag het land ook in dat het zijn kunstonderwijs moest vernieuwen. Dat gebeurde kort daarop door de oprichting van de kunstschool La Cambre/Ter Kameren onder leiding van de vooruitstrevende Henry van de Velde. In het deel van de art deco worden ook tendensen aangegeven, zoals de buiten-Europese beïnvloeding, de invloed van het modernisme en de herbronning in 'het klassieke'. Andere namen van de toonaangevende ontwerpers en firma's in die periode zijn onder meer: Albert Van huffel, Charles Catteau, Val-Saint-Lambert, Gebroeders De Coene, Marcel-Louis Baugniet… De zaal wordt afgesloten door een grote *Jagende Diana*, het iconische beeld van kleurrijk gelakt brons van Marcel Wolfers.

In de zaal van de sierkunsten van de 19de eeuw worden de maatschappelijke veranderingen als conceptbasis uitgewerkt. De verstedelijking en de opkomst van de burgerij brachten nieuwe verhoudingen met zich, én nieuwe ideologieën. De wetenschap, de technologie en de mechanisatie namen toen een hoge vlucht. De maatschappij hertekende zich snel en liet nieuwe stijlen in de sierkunsten tot bloei komen. Aan het begin van de 19de eeuw was het de neoklassieke stijl die de boventoon voert. Hij gaat terug op voorbeelden uit de klassieke Oudheid en ontwikkelde zich tot de opeenvolgende stijlen directoire, consulaat en empire. De visie van Napoleon Bonaparte speelde een belangrijke rol in de uitbouw en verspreiding van die visie op meubels en luxueuze gebruiksvoorwerpen. Zilverwerk van Jean-Baptiste Claude Odiot uit Parijs behoort tot het beste wat er werd gemaakt. Verschillende van deze schatten werden in depot gegeven door de Koning Boudewijnstichting uit het legaat van graaf Thierry de Looz-Corswarem. Meubels van het zogenoemde salon van Waterloo werden in de befaamde schrijnwerkerij van George Jacob in Parijs gemaakt en worden nu op zaal tentoongesteld.

Speelser werd het in de restauratiestijl onder Charles X in Frankrijk en Willem I in het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, waartoe het latere België behoorde. Het Brusselse porselein was heel gegeerd. Naar litho's van Jean-Baptiste Madou beschilderde Frédéric Faber luxeporselein. De Cristallerie de Vonêche, voorloper van zowel Val-Saint-Lambert als Baccarat, vervaardigde hoogwaardig luxeglaswerk. Na de restauratiestijl volgden de interpretaties van historische stijlen, met name de neogotiek, de neorococo en de neorenaissance. De neogotiek vond vooral weerklank bij katholieken, zowel voor de bouw van kerken als voor scholen, stations, postkantoren, kastelen en huizen. België was een referentieland voor Europa inzake deze stijl, net zoals trouwens voor het eclecticisme of stijlpluralisme. Met figuren als Emile Gallé uit Nancy, actief als meubelmaker en als producent van sierglas, wordt de art nouveau aangekondigd en zo de cirkel rondgemaakt.

Los van de stijlevoluties worden in de zaal van de 19de eeuw ook verschillende maatschappelijke thema's uitvoerig toegelicht aan de hand van voorwerpen: De kunst van het tafelen; Hygiëne; Vermaak en toerisme; Vermaak buitenhuis; Toerisme en reizen; Het kind, met specifieke aandacht voor de eerste levensjaren, spelen en leren; Verlichting; De tijd; Mode; Fotografie; Communicatiemiddelen; Kunstnijverheid. Er wordt hulde gebracht aan de

verzamelaarsfamilie Verhaeghe de Naeyer, die 1943 tal van schilderijen en voorwerpen naliet aan het museum.

De sobere scenografie van het geheel is van de hand van het bekende ontwerpbureau Pièce Montée uit Gentbrugge.

"Art deco en art nouveau betekenen enorm veel voor het toerisme in Brussel. Heel wat mensen uit binnen- en buitenland maken tijdens hun bezoek aan onze hoofdstad kennis met prachtige voorbeelden van de twee stromingen. Een hele reeks sleutelspelers en eigenaars heeft dit goed begrepen en gooide de deuren van schitterende gebouwen open. Vandaag is het de beurt aan het iconische Museum Kunst en Geschiedenis. Dat pakt in dit art-decojaar uit met twee zalen gewijd aan werken en decoratieve objecten die voortkomen uit deze belangrijke architecturale stromingen. visit.brussels is hier heel erg blij mee want dit zorgt zeker voor een toeloop." – Patrick Bontick, CEO Visit Brussels

Het publiek zal al deze schatten kunnen komen bekijken vanaf vrijdag 13 juni 2025. Vanaf die dag tot en met zondag 15 juni zal dat gratis kunnen voor iedereen. Zo wenst het Museum Kunst & Geschiedenis in eerste instantie het Belgische publiek maximaal te laten genieten van zijn uitzonderlijke patrimonium.

2. MONUMENTAAL BEELD VAN PIETER BRAECKE

Pieter Braecke, *De Decoratieve Kunst*, 1925

De architect Victor Horta ontwierp in 1925 het Belgisch paviljoen op de Internationale tentoonstelling van moderne decoratieve en industriële kunsten in Parijs. Voor de sculpturen werkte hij samen met Pieter Braecke, die al vóór 1900 een van zijn vaste werkpartners was. Braeckes monumentale beeld aan de ingang van het paviljoen symboliseerde het optimisme van de decoratieve kunst, met zonnebloemen als gekozen zinnebeeld. Na de Eerste Wereldoorlog beleefden de decoratieve kunsten met de opkomst van de art deco een nieuwe bloeiperiode. Dit indrukwekkende beeld straalde hoop uit en werd door de internationale jury bekroond met de prestigieuze Grand Prix, de grootste onderscheiding.

3. ZAAL BELGISCHE ART NOUVEAU EN ART DECO

De art nouveau en de art deco behoren tot de meest invloedrijke stijlen en markeerden een periode van ongeziene artistieke vernieuwing. Tussen het einde van de 19de eeuw en de uitbraak van de Tweede Wereldoorlog bepaalden deze stromingen het gezicht van architectuur, interieurontwerp en luxueuze gebruiksvoorwerpen. België speelde een pioniersrol in de art nouveau, met geheel eigen interpretaties van de stijl. De art deco, die in Frankrijk ontstond, werd in België vertaald naar een verfijnde en vernieuwende esthetiek. Beide stijlen zijn de voorlopers van het hedendaagse design.

In deze stijlen stonden de decoratieve kunsten centraal. Ook wel toegepaste kunsten of sierkunsten genoemd, omvatten zij gebruiksvoorwerpen die niet alleen functioneel zijn, maar ook esthetisch verfijnd. Vakmanschap, hoogwaardige materialen en vernieuwende technieken speelden een sleutelrol. Vaak ging het om luxeproducten, ontworpen door kunstenaars die kunst en ambacht naadloos met elkaar wisten te verbinden.

De Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis bezitten een uitzonderlijke collectie art nouveau en art deco. Een deel ervan werd al in de tijd zelf verworven via strategische aankopen op toonaangevende tentoonstellingen. Sedert de jaren 1990 werd de collectie doelgericht uitgebreid, met een exclusieve focus op Belgische creaties. Naast eigen middelen konden de musea rekenen op steun van de Vrienden van de KMKG en de Koning Boudewijnstichting. Dankzij deze inspanningen groeide de verzameling uit tot een unieke collectie die de rijkdom en diversiteit van deze invloedrijke stijlperiodes weerspiegelt.

Voor het eerst wordt deze verzameling in haar volledige samenhang onthuld, wat een uitzonderlijk overzicht biedt. Deze permanente tentoonstelling is opgebouwd uit verschillende secties, grotendeels chronologisch geordend, waarin belangrijke kunstenaars, tendensen en historische gebeurtenissen aan bod komen. Elk object is zorgvuldig gedocumenteerd en wordt voorgesteld in de bredere context van zijn tijd, waardoor zowel de artistieke als de historische waarde optimaal tot uiting komt.

Deze voorstelling biedt een uitgebreide en toegankelijke kennismaking met twee baanbrekende stijlperiodes. Of het nu gaat om de beleving van schoonheid of een diepere kennis van de historische en artistieke context, deze collectiepresentatie toont het beste van de Belgische art nouveau en art deco.

Een brug tussen verleden en heden

De Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis brengen heden en verleden samen door kunst uit diverse periodes tentoon te stellen en te duiden in de context van haar ontstaan.

Kunst weerspiegelt de tijd en de cultuur waarin zij werd gecreëerd, inclusief de toen gangbare opvattingen en normen. Die kunnen vandaag anders worden geïnterpreteerd of als controversieel worden ervaren, maar dat mag geen reden zijn om kunstwerken te verbergen of uit de publieke ruimte te weren.

Als museum streven wij naar een evenwichtige benadering waarbij historische en artistieke waarden centraal staan. Door kunst in haar oorspronkelijke context te plaatsen en bezoekers uit te nodigen tot reflectie en dialoog, reiken wij een kader aan om uiteenlopende perspectieven te begrijpen. Controversiële kunst kan zo positief bijdragen tot een breder maatschappelijk debat en helpen om kritisch denken en historisch bewustzijn te versterken.

DE BELGISCHE ART NOUVEAU

Art nouveau was een kunst- en architectuurstroming die einde 19de eeuw in Europa ontstond en er zich ontwikkelde. België speelde de pioniersrol. De stroming begon in 1893 in Brussel met het ontwerp van het Tasselhuis van Victor Horta, een harmonie van vernieuwende architectuur en decoratie. De einddatum is minder duidelijk: sommigen kiezen 1905 met het ontwerp van het Stocletpaleis, anderen 1914 met het begin van de Eerste Wereldoorlog.

De naam art nouveau komt van de Parijse galerie *L'Art Nouveau*, die einde 1895 werd opgericht door de kunsthandelaar Siegfried Bing. Op de openingsexpositie toonde hij er kunstvoorwerpen en interieurs in de nieuwe stijl, waaronder werk van Belgen als Henry van de Velde, Georges Lemmen en Philippe Wolfers.

Bing inspireerde zich op *La Maison d'Art* in Brussel. Deze kunstgalerij was opgericht in 1894 door de jurist Edmond Picard. Er werden schilderijen, beelden en siervoorwerpen in een huiselijke context geïntegreerd. *La Maison d'Art* had een nauwe band met de salons van de vereniging *La Libre Esthétique*, die vanaf 1894 beeldende kunst en decoratieve kunst op gelijke voet plaatste. Snel volgden andere kunstgenootschappen dat voorbeeld. Daardoor konden kunstenaars sterke netwerken opbouwen, zowel onderling als met hun klanten.

Brussel was een belangrijke voedingsbodem voor de art nouveau. Als hoofdstad van een jonge industriële en welvarende natie, trok zij kapitaalkrachtige burgers aan. Deze 'nieuwe rijken' met een moderne smaak vormden de belangrijkste afzetmarkt en stimuleerden zo de ontwikkeling en bloei van de nieuwe stijl, de art nouveau.

Maar, de art nouveau was meer dan een stijl voor de klasse van vermogenden. Hij had een ideologische basis met wortels in Engeland. In de tweede helft van de 19de eeuw kwam daar met de *Arts-and-Crafts*beweging een reactie op de industrialisatie, door te streven naar de herwaardering van handwerk, vakmanschap en schoonheid in alles, ook in

gebruiksvoorwerpen. De Belgische pioniers van de art nouveau werden hier sterk door beïnvloed.

Sectie 1: De Congostijl

In 1897 vond in het Jubelpark in Brussel een internationale tentoonstelling plaats. Een speciaal aangelegde tramlijn verbond deze site met het park van Tervuren. Daar werd een koloniale tentoonstelling gehouden. Met dat groots opgezet evenement wilde de Onafhankelijke Congostaat investeerders aantrekken en de Belgische bevolking overtuigen van de voordelen die deze nieuwe staat kon bieden aan België en zijn burgers. Sedert de Conferentie van Berlijn (1884-1885) was dat uitgestrekte gebied persoonlijk bezit van koning Leopold II.

Edmond van Eetvelde, sedert 1894 staatssecretaris van de Onafhankelijke Congostaat, nam het initiatief. Hij organiseerde in datzelfde jaar een koloniale sectie op de Wereldtentoonstelling van Antwerpen en herhaalde dat idee op veel grotere schaal in 1897.

Als kunstliefhebber liet Van Eetvelde zijn privéwoning op de Palmerstonlaan in Brussel bouwen door Victor Horta. Ook was hij een trouwe bezoeker van tentoonstellingen waaronder die van de vereniging *La Libre Esthétique*, waar hij ook werken kocht. Dat is waarschijnlijk de reden waarom hij voor de inrichting van de Koloniale tentoonstelling koos voor bekende art-nouveauontwerpers als Paul Hankar, Henry van de Velde, Gustave Serrurier-Bovy en Georges Hobé. Het leidde tot een ongeziene en spectaculaire presentatie.

Het artistieke hoogtepunt van de tentoonstelling was de Eresalon. Daarin waren 86 *chryselefantiene* sculpturen te bewonderen. Dat zijn beeldhouwwerken gemaakt van ivoor en (edel)metaal. Ivoor werd ook wel 'het witte goud' genoemd omdat het zo kostbaar was. Het was voor de gelegenheid gratis ter beschikking gesteld van beeldhouwers, op voorwaarde dat de werken werden tentoongesteld. De respons was overweldigend.

Voor veel bezoekers betekende de Koloniale tentoonstelling hun eerste kennismaking met de art nouveau, de kunststijl die daarna snel aan populariteit won. De stijl kreeg kort de bijnaam '*Style Congo'* of Congostijl, verwijzend naar de indrukwekkende expositie, al was er verder geen enkele stilistische overeenkomst tussen de art nouveau en de kunst of de natuur van Congo.

Sectie 2: Paul Hankar

Paul Hankar wordt samen met Victor Horta en Henry van de Velde beschouwd als een van de grondleggers van de Belgische art nouveau. In 1893 ontwierp hij zijn eigen atelierwoning in de Defacqzstraat in Brussel, een van de eerste art-nouveaugebouwen, vlak bij het Tasselhuis van Victor Horta.

Hankar studeerde van 1873 tot 1884 aan de Brusselse academie en werkte bij de ornamentbeeldhouwer Georges Houtstont. Van 1879 tot 1892 was hij actief in het bureau van de architect Hendrik Beyaert, zijn grote leermeester. Daar ontwikkelde Hankar een grondige vakkennis en verdiepte hij zich in het rationalisme van de Franse architect en architectuurtheoreticus Eugène Viollet-le-Duc.

In 1893 begon Hankar zijn eigen praktijk, in zijn atelierwoning. Zijn architectuur onderscheidde zich door een constructieve logica, verfijnd materiaalgebruik en kleurrijke *sgraffiti*, vaak ontworpen door Adolphe Crespin. *Sgraffiti* zijn decoraties van waterverf aangebracht op natte bepleistering en met een ingegroefde contourtekening.

Naast zijn architecturale projecten wijdde Paul Hankar zich ook aan het ontwerpen van interieurs. Om zijn groeiende opdrachtenpakket te beheren, breidde hij zijn atelier uit met getalenteerde assistenten: Emile Van Nooten in 1894, Paul Hamesse in 1896 en Léon Sneyers in 1897. Deze uitbreiding weerspiegelt de vraag naar Hankars vernieuwende ontwerpen, zoals ook blijkt uit het bewaarde archief. Hamesse en Sneyers bouwden later succesvolle carrières uit en worden beschouwd als prominente vertegenwoordigers van de tweede generatie art-nouveaukunstenaars met een stijl die sterk de nadruk legt op geometrische lijnvoering.

Het klantenbestand van Hankar was uitgebreid en divers. Naast zijn privéwoning zijn de winkel Niguet in de Koningsstraat in Schaarbeek en de woning voor de kunstschilder Ciamberlani in de Defacqzstraat in Elsene zijn bekendste realisaties. Hankar onderhield nauwe banden met kunstenaars voor wie hij ook opdrachten uitvoerde zoals voor de edelsmid Philippe Wolfers. De verbouwing van het atelier van de beeldhouwer Isidore De Rudder was de laatste opdracht van de architect vlak voor zijn vroegtijdige overlijden.

Sectie 3: Henry van de Velde

Henry van de Velde, beschouwd als een van de grondleggers van de art nouveau, was een visionair theoreticus en ontwerper. Zijn geschriften over toegepaste kunsten en architectuur getuigen van zijn voortdurende zoektocht naar innovatie, schoonheid en praktisch nut.

Oorspronkelijk opgeleid als kunstschilder, geraakte hij gefrustreerd door stromingen als het pointillisme, waar hij snel bij was aangesloten, maar waar hij geen voldoening aan overhield. Dankzij invloed van de schilder Alfred William Finch, die ook zocht naar nieuwe uitdrukkingsmogelijkheden, en van zijn toekomstige echtgenote Maria Sèthe, ontdekte hij de Engelse *Arts-and-Crafts*beweging, die pleitte voor toegankelijke kunst. Dat uitgangspunt zette Van de Velde aan om in 1892 de schilderkunst te verlaten en zich volledig op de toegepaste kunsten en de architectuur te richten.

In 1895 tekende Henry van de Velde de plannen voor zijn iconische woning *Bloemenwerf* in Ukkel. De eetkamer die hij daarvoor ontwierp, werd als vernieuwend geprezen. Hij geloofde dat lijnen abstract moesten zijn en niet naar de natuur mochten verwijzen. Decoratie moest functioneel zijn, zorgvuldig geplaatst en meer bieden dan louter versiering. Zijn overtuiging dat de vorm wordt bepaald door de functie, maakte hem een pionier van het moderne design. Internationaal trok Van de Veldes werk snel aandacht. In 1895 stelde hij werken tentoon in Siegfried Bings Parijse galerie *L'Art Nouveau* en brak hij door in Duitsland dankzij de kunstcriticus en publicist Julius Meier-Graefe. In 1899 richtte hij Meier-Graefes galerie *La Maison Moderne* in Parijs in, waar sierkunsten van Belgische ontwerpers een platform vonden.

In 1900 verhuisde Van de Velde naar Duitsland, waar hij een succesvolle carrière opbouwde. Zijn onderwijsideeën vormden de basis van het Bauhaus in 1919. Na de Eerste Wereldoorlog werkte hij in Nederland aan het Kröller-Müller Museum en keerde hij in 1926 terug naar België. Daar richtte hij de kunstschool Ter Kameren op, het Belgische antwoord op het Bauhaus. Van de Veldes visie op design en onderwijs blijft tot op vandaag invloedrijk.`

Sectie 4: Turijn 1902

In 1900 ontstond het plan om in de Noord-Italiaanse industriestad Turijn een internationale tentoonstelling te organiseren die volledig gericht was op de moderne decoratieve kunsten. De organisatoren wilden uitsluitend originele creativiteit toelaten en imitaties van oude stijlen weren. Deze tentoonstelling vond plaats in 1902 en werd een mijlpaal in de geschiedenis van de art nouveau, de Belgische in het bijzonder.

De Belgische sectie, geleid door de kunstcriticus Hippolyte Fierens-Gevaert, viel op door haar uitgekiende kleurenpalet. Op aanwijzing van Victor Horta evolueerden de omgevingskleuren van de tentoongestelde interieurs van lichtgeel over groentinten naar warmrood. Dat zorgde voor harmonieuze overgangen doorheen de verschillende ruimtes. Dit visuele concept zorgde ervoor dat de Belgische sectie werd beschouwd als een van de mooiste van de hele tentoonstelling.

De Belgische sectie toonde ondanks de harmonie een grote diversiteit binnen de art nouveau. Kunstenaars als Léon Sneyers en Georges Hobé kozen voor strakheid en geometrie. De invloed van de overleden architect Paul Hankar speelde daar een belangrijke rol in. Victor Horta benadrukte daarentegen de golvingen en de typische 'zweepslaglijn' in zijn interieurs. De grote afwezige was Henry van de Velde, die toen zijn carrière uitbouwde in Duitsland. De stijlverschillen bleven niet onopgemerkt. Het Franse tijdschrift *Art et Décoration* merkte terecht op dat elke Belgische kunstenaar zijn artistieke onafhankelijkheid strikt had bewaakt.

Dit interieur ontworpen door de Gentse architect Oscar Van de Voorde had nog een andere inspiratiebron: de *Wiener Sezession*. Deze Weense kunstbeweging brak met academische tradities en leidde in 1903 tot de *Wiener Werkstätte*, bekend van het Stocletpaleis in Brussel ontworpen door Josef Hoffmann.

Van de Voordes strakke meubelontwerpen zijn duidelijk geïnspireerd op het salon van een jacht, ontworpen door de Weense architect Joseph Maria Olbrich. Dat werd in 1900 tentoongesteld op de Wereldtentoonstelling in Parijs, die Van de Voorde bezocht met de Gentse vereniging Kunst en Kennis.

Sectie 5: Gustave Serrurier-Bovy

Gustave Serrurier-Bovy (eigenlijk Gustave Serrurier), opgeleid als architect, richtte zich op meubels en interieurdecoratie. In 1888 opende hij samen met zijn echtgenote Maria Bovy een zaak in Luik. Na een reis in Engeland in 1893 raakte hij geïnspireerd door de *Arts-and-Crafts*beweging die zijn aandacht vestigde op de sierkunsten en de interieurvormgeving.

In 1894 exposeerde hij voor het eerst bij *La Libre Esthétique* in Brussel. Zijn werkkamer viel op door de integratie van meubels in een volledige inrichting. In 1895 en 1896 exposeerde hij er opnieuw volledige ensembles, wat zijn naamsbekendheid vergrootte en hem in 1897 in staat stelde een filiaal in Brussel te openen. Later zouden er concessies volgen in Den Haag en Nice.

Serrurier-Bovy streefde naar onafhankelijkheid door ontwerp en productie in eigen beheer te houden. Zijn atelier in Luik groeide uit tot een uitgebreide werkplaats voor meubels, smederij en decor. Daardoor evolueerde de productie van exclusief maatwerk naar toegankelijkere serieproductie.

In 1900 opende de winkel *L'Art dans l'Habitation* in Parijs, waar de concessiehouder en architect René Dulong de exclusiviteit kreeg voor de verkoop van zijn producten. Dat leidde in 1903 tot de oprichting van de maatschappij Serrurier & Cie en in 1904 tot een grote winkel op de Boulevard Haussmann. De te hoge investeringen en de tegenvallende opbrengsten leidden echter in 1907 tot de sluiting.

Na de ontbinding van Serrurier & Cie werd de productie beperkt en kwamen er nauwelijks nieuwe ontwerpen. De bestaande modellen bleven in productie, zelfs na Serrurier-Bovy's onverwachte overlijden in 1910. Maria Serrurier-Bovy en hun dochter Madeleine zetten de zaak voort tot kort na de Eerste Wereldoorlog.

Sectie 6: Victor Horta

Victor Horta tekende de plannen voor de burgerwoning die in 1893 werd gebouwd in de Paul Emile Jansonstraat in Brussel voor Emile Tassel. Dit 'Tasselhuis' wordt internationaal gezien als het begin van de art nouveau. Voor Horta markeerde dit project het begin van een productieve periode waarin hij woningen ontwierp voor de nieuwe kapitaalkrachtige elite die vooral in Brussel resideerde. Hij werd bekend omdat hij op sublieme wijze de architectuur en de decoratieve elementen tot één harmonieus geheel samenbracht. De haast organische symbiose die hij creëerde, is een van zijn belangrijkste stijlkenmerken.

Horta werd geboren in Gent en volgde daar opleidingen aan de academie en de kunstnijverheidsschool. In 1879 werkte hij kort in Parijs als interieurontwerper. In 1881 verhuisde hij naar Brussel en begon hij er zijn architectuuropleiding aan de academie. Tussen 1883 en 1892 was hij medewerker in het atelier van Alphonse Balat, de hofarchitect van Leopold II. Daar deed hij ervaring op met de toepassing van gietijzeren dragers en grote glaspartijen in de architectuur, onder meer bij de bouw van de koninklijke serres van Laken.

Als zelfstandig architect werkte Horta met een team van medewerkers. Van alle elementen maakte hij tot in het kleinste detail schetsen die door hen op schaal werden uitgewerkt. In zijn beeldhouwersatelier werden gipsmodellen van de architectuur- en decoratie-elementen gemaakt, zodat ambachtslieden zijn visie precies konden uitvoeren. Dat zorgde ervoor dat de bouw en de inrichting van een woning vaak jaren duurden.

Voor zijn interieurs werkte Horta vaak samen met kunstenaars zoals de beeldhouwers Godefroid Devreese, Pieter Braecke en Fernand Dubois, voor wie hij trouwens ook hun atelierwoningen ontwierp.

Naast opdrachten voor particulieren nam Victor Horta ook deel aan tentoonstellingen. In 1897 presenteerde hij een eetkamerensemble op de salon van *La Libre Esthétique*. In 1902 oogstte hij lof in Turijn voor de interieurs die hij tentoonstelde op de Internationale tentoonstelling aldaar. Deze creaties laten goed zijn typische stijl zien, gekenmerkt door vloeiende lijnen, de iconische zweepslaglijnen en de perfecte balans tussen functionaliteit en esthetiek.

Sectie 7: Stoelen

Omstreeks 1897 bracht Victor Horta een bezoek aan zijn collega Henry van de Velde in diens villa *Bloemenwerf*. Hij had het echtpaar Tassel meegebracht. Van de Velde werkte op dat moment aan een stoelmodel en bracht een laatste correctie aan. Horta, bezig met de inrichting van het Tasselhuis, stelde meteen gerichte vragen over Engelse kunstobjecten, zoals behangpapier, stoffen en verlichting.

Geïntrigeerd door de kennis van Van de Velde bestudeerde Horta een uur lang de stalen en reproducties die laatstgenoemde gebruikte voor zijn lessen aan de Antwerpse academie.

Emile Tassel en zijn echtgenote maakten samen met Horta een selectie van stoffen en behang die perfect pasten bij hun interieur.

Bij zijn vertrek bedankte Horta Van de Velde hartelijk en bewonderde nog even de stoel waaraan hij werkte. 'Een meesterwerk' noemde hij het. Maar Van de Velde bleef bescheiden. Voor hem was de stoel eenvoudig en functioneel, ontworpen voor comfort en praktisch gebruik. Zijn uitdaging lag in het vinden van de perfecte balans tussen vorm en functie, zonder concessies te doen aan het oorspronkelijke idee.

Deze anekdote uit de memoires van Henry van de Velde illustreert hoe zijn visie verschilde van die van Victor Horta. Die laatste zag de stoel als kunst, Van de Velde beschouwde hem als een gebruiksvoorwerp. Dat veruiterlijkt zich in zowel het ontwerp als de decoratie.

Toch blijft de functie van de stoel voor elke ontwerper belangrijk: hij moet stabiel zijn om op te zitten. Dat basisgegeven beperkt de artistieke vrijheid van de vormgever. Daarom zijn stoelen perfect voor ontwerpers om de essentie van een stijl te tonen, of het nu art nouveau of art deco is. Deze collectie toont de stilistische diversiteit van verschillende ontwerpers gedurende beide stijlperiodes.

Sectie 8: De jaren 1910

De Internationale tentoonstelling van decoratieve kunsten van 1902 in Turijn, Italië, benadrukte de veelzijdigheid van de Belgische art nouveau. Tegelijk luidde zij de zwanenzang in van Victor Horta's kenmerkende art-nouveaustijl. Soberheid en functionaliteit werden prominenter en waren beïnvloed door Duitse ideeën over productie en distributie. Ook het Stocletpaleis in Brussel, ontworpen door Josef Hoffmann en voltooid in 1911, leidde stijlvernieuwing uit Wenen in. Een artikel uit 1908 verwoordde het als volgt: 'We hebben onze toevlucht genomen tot de broosheid van Engeland en de strengheid van Oostenrijk en Duitsland om onze art nouveau een persoonlijke en karakteristieke toets te geven'.

Ondanks deze vernieuwingen in de marge domineerde de zogenoemde beaux-arts-stijl de officiële architectuur. Voorbeelden daarvan zijn de grote triomfboog in het Jubelpark, ingehuldigd in 1905, en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in Tervuren, geopend in 1910. Beide gebouwen werden ontworpen door de Franse architect Charles Girault. De Belgische Wereldtentoonstellingen van 1910 in Brussel en 1913 in Gent weerspiegelden eveneens deze klassieke stijl.

De decoratieve kunsten bevonden zich tussen vernieuwing enerzijds en heropleving van klassieke tradities anderzijds. Door gebrek aan overheidssteun verloor België echter zijn pioniersrol. Veel kunstenaars keerden de toegepaste kunsten de rug toe en zochten andere uitdrukkingsmogelijkheden.

De Eerste Wereldoorlog betekende het einde van de art nouveau. Horta verbleef in die periode in de Verenigde Staten, terwijl Henry van de Velde onder moeilijke omstandigheden in Duitsland verbleef. Materiaaltekorten legden de productie stil. De kristalfabriek Val-Saint-Lambert sloot haar deuren en het gebouw van de juwelier Wolfers Frères werd een noodhospitaal. Toch bloeide de kunstmarkt. Schilderijen werden gezien als een veilige investering, wat leidde tot recordprijzen op veilingen en succesvolle tentoonstellingen in Brusselse galerijen.

DE BELGISCHE ART DECO

De art deco beleefde zijn hoogtepunt gedurende het interbellum en kende een wereldwijd succes. De stijl ontstond net vóór de Eerste Wereldoorlog in Frankrijk als reactie op de art nouveau, die als te elitair en te complex werd beschouwd. De art deco brak resoluut met de zwierige, organische vormen van zijn voorganger en introduceerde een strakkere, modernere vormentaal. De stijl was toegankelijker en richtte zich op de steeds groeiende middenklasse, wat bijdroeg aan zijn populariteit en economische rendabiliteit.

De naam art deco is afgeleid van de Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes, de internationale tentoonstelling van moderne decoratieve en industriële kunsten, de invloedrijke tentoonstelling die in 1925 in Parijs plaatsvond en volledig gewijd was aan de sierkunsten. Daar werd een nieuwe, vooruitstrevende stijl voorgesteld die internationaal navolging kreeg. Toch werd de term art deco pas in 1966 voor het eerst in gebruik genomen. Daarvoor werd de stijl vaak aangeduid als '*Style 25*'.

De moderniteit stond centraal in de art deco, maar de invulling ervan verschilde per land, kunstenaar en periode. De stijl volgde trends, werd modieus en bleef evolueren. Zelfs het functionele modernisme, dat decoratie afwees, kreeg een art-decovariant met strakke lijnen en luxueuze afwerking.

De art deco was sterk eclectisch en haalde inspiratie uit de klassieke kunst, buiten-Europese invloeden en innovatieve technieken. Egyptische, Afrikaanse en oosterse motieven werden herwerkt en geïntegreerd in de toegepaste kunsten. De stijl combineerde traditionele ambachtelijke technieken met nieuwe industriële productiemethoden, waardoor luxueuze objecten toegankelijk werden voor een ruimer publiek.

Hoewel België geen trendsetter was in de art deco, speelde het land toch een belangrijke rol. De nasleep van de Eerste Wereldoorlog vertraagde de artistieke heropleving, maar een nieuwe generatie Belgische ontwerpers leverde hoogwaardige art-decocreaties op, die tot op vandaag bewondering oproepen. Hun werk getuigt van de subtiele balans tussen traditie, moderniteit en verfijning, waardoor de Belgische art deco een unieke plaats inneemt.

Sectie 9: Van huffel – Dangotte

In de eerste helft van de 20ste eeuw was L'Art Décoratif Céline Dangotte een toonaangevend interieurbedrijf in België. Het succes was te danken aan de vooruitstrevende visie van de zaakvoerster Céline Dangotte, die jong ontwerptalent wist te stimuleren en samenwerkingen aanging met veelbelovende kunstenaars.

Céline groeide op in de interieurzaak van haar ouders in Gent. Na de scheiding van het echtpaar in 1910 opende zij samen met haar moeder een nieuwe zaak in Brussel. Toen haar moeder in 1912 overleed, zette Céline het bedrijf onder haar eigen naam voort. Ze ontwikkelde een kenmerkende artistieke visie en speelde een belangrijke rol in de promotie van Belgische ontwerpers.

De samenwerking met Albert Van huffel betekende een artistiek hoogtepunt voor het bedrijf. Nadat Céline hem had leren kennen op de Wereldtentoonstelling van Gent in 1913, ging hij in 1914 bij haar aan de slag als ontwerper. Van 1919 tot 1920 bekleedde hij de functie van artistiek directeur, totdat hij de opdracht kreeg voor de bouw van de Basiliek van Koekelberg. Hoewel hij zijn functie neerlegde, bleef hij tot 1931 voor het bedrijf ontwerpen als freelancer. Zijn stijl kenmerkt zich door een zuivere vorm, verfijnde ornamentiek en luxueuze afwerking.

Een van de meest prestigieuze opdrachten van L'Art Décoratif Céline Dangotte was de volledige herinrichting van de kantoren en het appartement van Christian Pfister in Brussel in 1919. Van huffel ontwierp niet alleen het meubilair, maar ook de verlichting, de gordijnen, het behang en de voorzetglasramen. Hoewel Pfister exclusieve ontwerpen wenste, was de eetkamertafel een bijna exacte herwerking van een tafel die Van huffel in 1913 ontwierp voor het interieur dat de meubelzaak Jousse voorstelde op de Wereldtentoonstelling in Gent. Zoals veel ontwerpers bouwde Van huffel na de Eerste Wereldoorlog voort op ideeën van vóór het conflict, waardoor zijn stijl grotendeels trouw bleef aan zijn eerdere werk.

Na de beurskrach van 1929 en het definitieve einde van de samenwerking met Van huffel in 1931, ging L'Art Décoratif Céline Dangotte langzaam achteruit. Uiteindelijk moest het bedrijf in 1943 de deuren sluiten.

Sectie 10: Parijs 1925

De Internationale tentoonstelling van moderne decoratieve en industriële kunsten vond plaats in 1925 in Parijs. Het idee ontstond al in 1906, maar de tentoonstelling werd meerdere keren uitgesteld. Het doel van de tentoonstelling was de Franse decoratieve kunsten opnieuw toonaangevend te maken en Parijs te bevestigen als centrum van luxe en goede smaak. Twintig landen namen deel, waaronder België.

België twijfelde lang over deelname, vooral vanwege de enorme schade die het had opgelopen tijdens de Eerste Wereldoorlog. Alle middelen gingen naar de heropbouw van verwoeste gebieden en het herstel van de economie. Uiteindelijk gaf het besef dat decoratieve kunsten ook economische waarde hadden de doorslag, samen met de financiering via een nationale tombola. Pas een jaar vóór de opening werd de deelname officieel bevestigd.

Voor de bouw van het Belgische paviljoen werd Victor Horta aangesteld, destijds de belangrijkste Belgische architect. Voor de sculpturale decoratie werkte die samen met Pieter Braecke. Oscar Van de Voorde ontwierp de architecturale aankleding van de galerij waar Belgische interieurensembles werden voorgesteld, terwijl Léon Sneyers instond voor de inrichting van de Belgische afdeling in het Grand Palais. Deze keuze was geen toeval: Horta, Braecke, Van de Voorde en Sneyers hadden eerder indruk gemaakt op de Internationale tentoonstelling van 1902 in Turijn.

De organisatie van de Belgische inzending was een bravourestuk. Alles moest modern zijn, zonder verwijzing naar vroegere stijlen, wat voor veel kunstenaars een uitdaging was. Toch slaagde België erin om met een sterke bijdrage grote indruk te maken.

De tentoonstelling was niet alleen een artistiek succes, maar ook een keerpunt voor de Belgische decoratieve kunsten. Ze toonde aan dat een nieuwe generatie ontwerpers nodig was om de moderne stijl verder te ontwikkelen. Om deze vernieuwing te stimuleren, werd Henry van de Velde gevraagd terug te keren uit Nederland. Hij kreeg de opdracht het kunstonderwijs te hervormen. Daarbij baseerde hij zich op het model dat hij eerder in Duitsland had opgezet, een systeem dat als voorloper van het Bauhaus kan worden beschouwd. Zijn aanpak legde de basis voor een frisse en eigentijdse benadering van Belgisch design en ambacht.

Sectie 11: Buiten-Europese invloeden

De art deco is een stijl die opvallend veel interesse aan de dag legt voor buiten-Europese invloeden, het zogenaamde exotisme. Na de Eerste Wereldoorlog, in een periode van globalisering en koloniale expansie, kwamen verschillende buitenlandse stijlen en culturen sterk naar voren in de artistieke wereld. Twee belangrijke gebeurtenissen in België die deze uitwisseling bevorderden waren de Internationale koloniale, maritieme en Vlaamse kunsttentoonstelling van Antwerpen in 1930, met een koloniale sectie, en de Koloniale expositie van 1931 in Parijs. Deze tentoonstellingen waren katalysatoren voor het opnemen van visuele invloeden uit verre continenten, zoals Afrika en Azië, die een impact hadden op de vormgeving van de art deco.

De Afrikaanse kunst, met zijn geabstraheerde vormen, krachtige lijnen en onverwachte motieven, oefende een diepgaande invloed uit op de art deco. Geometrische motieven en gestileerde vormen, die sterk afwijken van de realistische tradities in het Westen, werden geïntegreerd in de stijl. Het vreemde en mysterieuze karakter van de Afrikaanse kunst trok ook de aandacht van Belgische ontwerpers, die deze elementen en vormen op eigen wijze interpreteerden en verwerkten.

Ook Aziatische invloeden, vooral die uit China en Japan, waren belangrijk voor de art deco. De populariteit van Japans en Chinees lakwerk en ornamenten droeg bij aan de verfijning van de stijl. Sierlijke bloemenmotieven, gedetailleerde gravures en strakke, sobere vormen werden opgenomen in de decoratieve kunsten, waarbij materialen als ivoor, lak en tropisch hout werden gebruikt. Deze kostbare materialen, gecombineerd met de geometrische tendens van de art-decostijl, creëerden een verrijkte esthetiek die erg in de smaak viel bij het publiek.

De belangstelling voor het buiten-Europese in de art deco weerspiegelde de fascinatie voor andere culturen en werd tegelijkertijd gefilterd door de lens van de westerse moderniteit. Dat resulteerde in een mengstijl die zowel het verleden als de toekomst omarmde. Deze samensmelting van verschillende tradities zorgde voor een unieke uitstraling.

Sectie 12: Modernistische invloed

Marcel-Louis Baugniet, die gedurende de Eerste Wereldoorlog schilderkunst studeerde aan de Brusselse Academie, groeide uit tot een toonaangevende decorateur in de Belgische art deco en het vroege modernisme. Deze laatste stroming in de architectuur en de kunsten weerde zo veel mogelijk versieringen. Baugniets werk als ontwerper en decorateur weerspiegelde zijn streven naar een harmonieus samenspel van kunst en functionaliteit, waarbij hij de principes van de abstracte kunst vertaalde naar de toegepaste kunst en de interieurvormgeving.

Baugniet ontwikkelde een stijl die werd gekenmerkt door geometrische composities, strakke lijnen en heldere kleurvlakken. Hij liet zich inspireren door het constructivisme en het kubisme, wat duidelijk zichtbaar is in zijn ontwerpen voor meubels, interieurs en decoratieve objecten. Zijn werk sloot aan bij de modernistische ideeën die eenvoud en functionaliteit benadrukten, zonder overbodige versieringen.

Als decorateur ontwierp Baugniet meubels en interieurs die in lijn lagen met de avant-garde esthetiek van de jaren 1920 en 1930. Zijn ontwerpen waren vernieuwend en modern, met de focus op modulaire opbouw, symmetrie en gebruik van industriële materialen, zoals metaal,

glas en gelakt hout. Net als zijn tijdgenoten Le Corbusier en René Herbst ontwierp hij meubels die niet alleen stijlvol waren, maar ook praktisch en betaalbaar voor een breder publiek.

Naast interieurs creëerde Baugniet ook lampen, textiel, glaswerk en ceramiek. Hij experimenteerde met nieuwe technieken en materialen, waarbij hij zijn abstracte schilderstijl vertaalde naar decoratieve objecten. Zijn ontwerpen waren vaak minimalistisch en functioneel, maar bleven steeds elegant en verfijnd.

Baugniet wordt beschouwd als een brugfiguur tussen de beeldende kunsten en de toegepaste kunsten. Hij zocht voortdurend naar manieren om moderne kunstprincipes te integreren in alledaagse objecten en architecturale ruimtes. Zijn werk als decorateur droeg bij tot de vernieuwing van het interieurontwerp in België en sloot aan bij de bredere modernistische beweging in Europa.

Sectie 13: Terug naar het klassieke

De art deco, bekend vanwege zijn moderne en luxueuze uitstraling, haalde verrassend veel inspiratie uit periodes uit het verleden die we 'klassiek' noemen. Hoewel de stijl symbool staat voor vooruitgang en innovatie, grepen ontwerpers niet alleen terug naar elementen uit de oudheid, de renaissance of de barokperiode, maar ook naar de Oudgermaanse leefwereld en lokale tradities. Deze werden nieuw leven ingeblazen. Deze tendens versterkte zich na de Internationale tentoonstelling van moderne decoratieve en industriële kunsten in 1925 in Parijs. De invloed daarvan is niet alleen zichtbaar in de symmetrie, de elegante ornamenten en de verfijnde materialen, maar ook in de naamgeving van de voorwerpen.

Een opvallend kenmerk is de zin voor horizontaliteit. Dit heeft deels te maken met de moderne levensstijl en de invloed van de machine-esthetiek, maar deels ook met de klassieke inspiratie. De opkomst van treinen, oceaanstomers en auto's in de vroege 20ste eeuw bracht een voorkeur teweeg voor gestroomlijnde, horizontale vormen die snelheid en efficiëntie symboliseerden.

Tegelijkertijd nam de art deco afstand van de verticale structuren uit het verleden en van de art nouveau, die als te complex en overdadig werden gezien. In plaats daarvan ontstond een voorkeur voor lage, brede vormen, geïnspireerd door klassieke tempels en Romeinse villa's, die stabiliteit en rust uitstralen. Zowel in de architectuur als in de toegepaste kunsten domineren horizontale lijnen, langgerekte composities en gestapelde structuren, waardoor een gevoel van harmonie en evenwicht ontstaat.

Ondanks de moderne uitstraling bleef traditioneel vakmanschap een essentiële pijler van de art deco. Technieken zoals tapijtweefkunst en metaaldrijfwerk werden nieuw leven ingeblazen

en gemoderniseerd. Bovendien bleef de voorkeur bestaan voor kostbare materialen zoals zilver, marmer en tropische houtsoorten, vaak in combinatie gebruikt. Dit samenspel van ambacht en innovatie resulteerde in een stijl die zowel luxe als tijdloosheid uitstraalt.

4. ZAAL SIERKUNSTEN VAN DE 19DE EEUW

EEN EEUW IN VERANDERING

De 19de eeuw in Europa wordt gekenmerkt door een samensmelting van traditie en moderniteit. Verschillende politieke regimes volgen elkaar op of bestaan gelijktijdig. Onze gewesten die eerst tot het keizerrijk van Napoleon I behoren, worden na 1815 verenigd met het koninkrijk der Nederlanden, en vormen na hun onafhankelijkheid in 1830 het koninkrijk België.

In deze nieuwe Staat leiden de wetenschappelijke en technische vernieuwingen al vlug tot een verandering van de productiemogelijkheden, mede ondersteund door een nooit geziene ontplooiing van het communicatienetwerk. De industrialisering wekt een gevoel van wedijver op, getuigen hiervan zijn de Internationale tentoonstellingen en de ontwikkeling van de kolonies, zoals de Onafhankelijke Congostaat die in 1885 door Leopold II werd opgericht.

DE NEOKLASSIEKE STIJL

De neoklassieke stijl ontstaat in de laatste decennia van de eeuw van de Verlichting en loopt verder in het begin van de 19de eeuw. Men koestert grote bewondering voor de Griekse- en Romeinse beschavingen, wat onder meer gevoed wordt door archeologische ontdekkingen (Pompeï, Herculaneum …). De oudheid biedt een ideaalbeeld. Voor versieringen ontwikkelt zich een nieuwe vormentaal die gekenmerkt wordt door een zoeken naar soberheid, verfraaid met op de oudheid geïnspireerde ornamenten en mythologische figuren. Frankrijk zet de toon en beïnvloedt gans Europa met de opeenvolging van de directoire-, consulaat- en empirestijlen.

DE RESTAURATIESTIJL

In België valt de Franse 'Charles X'-stijl samen met de Nederlandse periode onder Koning Willem I (1815-1839). Deze decoratieve stijl breekt met de neoklassieke codes van het 1ste Keizerrijk. Vormen worden flexibeler en worden versierd met voluten en arabesken. Door het gebruik van licht en gelakt hout kan men praktische en vooral comfortabele modellen maken. Mythologische thema's maken plaats voor inlegwerk met fijne geometrische en plantenmotieven. De overheersende kleuren van de empirestijl, zoals donkergroen, worden vervangen door lichtere, minder plechtige kleuren (turkoois, amandelgroen, wit en roze). Deze periode, die de overgang markeert naar de historische stijlen die de decoratieve kunsten van de 19de eeuw zullen kenmerken (neogotiek, neorococo, neorenaissance), valt samen met het begin van de geïndustrialiseerde productie in de ambachten.

DE NEOGOTISCHE STIJL

De neogotische stijl, ontstaan in het Verenigd Koninkrijk en de Duitstalige gebieden, verspreidt zich in de eerste decennia van de 19de eeuw langzaam over Europa. In België wordt de neogotische beweging het speerpunt van de katholieke politieke oppositie, die in de middeleeuwse christelijke kunst een ideaal vindt dat mooi aansluit bij haar ideologische

en educatieve aspiraties. Ook architecten en stedenbouwkundigen laten zich voor diverse officiële opdrachten (stations, scholen, postkantoren) en privéprojecten (kastelen en herenhuizen) inspireren door de gotische vormentaal. Uiteraard volgen de decoratieve kunsten dit voorbeeld; gebruiksvoorwerpen en meubilair worden versierd met spitsbogen, pinakels en klimopbladeren.

DE NEORENAISSANCE STIJL

De neorenaissancestijl wordt vanaf de jaren 1850 al snel een referentie in heel België. De karakteristieke bouwstijl in bak- en natuursteen, verrijkt met een overvloed aan decoratieve elementen beïnvloed door de Vlaamse Renaissance architectuur, verovert zowel de publieke als de private sfeer. De stijl dringt ook binnen in de burgerlijke interieurs en uit zich in een weelderige decoratie met meubels, serviesgoed, tin, dinanderie, wandtapijten, meubelstoffen, keramische tegels en glas-in-lood. Homogeniteit bestaat echter niet. Compilaties en referenties zijn talrijk en gevarieerd, met decoratieve elementen uit andere stijlstromingen die door elkaar lopen in een vrolijke wirwar.

HET ECLECTICISME

Het eclecticisme of 'stijlpluralisme' ontwikkelt zich aan het eind van de 19de eeuw en bestaat uit het combineren van verschillende bouwstijlen in één bouwwerk, met inbegrip van het interieur. Bijpassende meubelen completeren het geheel. Deze praktijk zal veel invloed hebben op andere kunstenaars wat aanleiding geeft tot allerlei experimenten en vernieuwingen in de manier van ontwerpen. Al ontwikkelt België zich in die periode met de art nouveau tot een voorbeeld voor heel Europa, zoals later in het begin van de 20ste eeuw ook met de art deco, toch verdwijnt het eclecticisme niet volledig maar blijft sluimerend en hardnekkig verder bestaan in decoratieve en ambachtelijke objecten bestemd voor de middenklasse.

DE KIEMEN VAN DE ART NOUVEAU

Vanaf 1884 gaan in Brussel de jaarlijkse tentoonstellingen door van de kunstenaarsgroepering *Les XX*. Zij zijn een belangrijke motor voor zowel de nationale als de internationale avant-garde-schilder- en beeldhouwkunst. In 1893 wordt *Les XX* ontbonden en wordt *La Libre Esthétique* opgericht. Naar analogie met zijn voorganger wordt vanaf 1894 een jaarlijks salon georganiseerd. Wat wordt getoond beperkt zich niet meer tot de beeldende kunsten, ook de toegepaste kunsten krijgen een forum. Zoals de naam het impliceert gaat het immers om 'vrije esthetica'. Met de opkomst van de art nouveau in het laatste decennium van de 19de eeuw kennen de toegepaste kunsten een ongezien hoogtepunt. België speelt daarin een centrale rol.

DE KUNST VAN HET TAFELEN

Wanneer men vanaf het Ancien Régime begint met de huiselijke ruimtes specifieke functies toe te kennen, ontstaat in de huizen van de burgerij het gebruik van een speciaal voor maaltijden bestemde kamer. De eetkamer bevindt zich meestal in de buurt van de

woonkamer, waar men zich terugtrekt na de maaltijd. Ze moet daarenboven makkelijk toegankelijk zijn vanuit de keuken, via een gang, een diensttrap of een etenslift. Met het oog op comfort en gezelligheid wordt ze met zorg ingericht en versierd. De tafel, bekroond door een kroonluchter, wordt aangevuld door een weelderige buffetkast en een vitrinekast gevuld met servies voor speciale gelegenheden (porselein, zilverwerk, kristal).

HYGIENE

Onder invloed van de hygiënetheorieën maakt water, waarvan lang wordt vermoed dat het ziekten en miasma's met zich meedraagt, een comeback in de dagelijkse hygiëne. Overal in de grote Europese steden worden publieke baden geopend. De zeepindustrie floreert. Vanaf de jaren 1860 kan, in welgestelde huizen, de badkamer aangesloten worden op het openbare water toe- en afvoernetwerk. De moderne badkamer, uitgerust met een vast bad, een boiler en een doorspoeltoilet, maakt een voorzichtige opkomst. De democratisering ervan zal pas in de volgende eeuw plaatsvinden.

HUISELIJK VERMAAK

De gegoede klassen beschikken over een grote hoeveelheid vrije tijd die ze kunnen invullen met talrijke binnenhuisactiviteiten. Lezen blijft voor zowel mannen als vrouwen het belangrijkste vermaak, maar de laatsten houden zich ook veel bezig met naaldwerken en recreatieve handenarbeid (aquarel, schilderen op zijde …). Er wordt ook veel gemusiceerd; meer in het bijzonder en met groeiend succes het pianospel. Er zijn tal van gezelschapsspellen om de avonden te vullen: kaartspelen, schaken, damspel …

BUITENSHUIS VERMAAK

Grote aanpassingen veranderen het uitzicht van de stadscentra en maken ruimtes vrij geschikt voor familiewandelingen en sportbeoefening: lanen met bomen, tuinen en openbare parken, meren en bosjes. Het plaatsen van openbare verlichting brengt een gevoel van veiligheid mee, wat gunstig is om ‘s avonds uit te gaan. De bourgeoisie gaat naar restaurants en vermaakt zich in de opera, terwijl de werklieden samenkomen in bistro’s, cabarets en danscafés.

TOERISME EN REIZEN

De grootschalige uitbouw van het spoorwegnetwerk speelt in het voordeel van de ontwikkeling van plezierreizen. Georganiseerde rondreizen ontstaan voor het eerst in het Verenigd Koninkrijk vanaf de jaren 1840 en het volgende decennium in heel Europa. Het is het begin van het ‘toerisme’, wat een nieuw woord is. De high society trekt naar modieuze bestemmingen: grote Europese steden, kuuroorden, badplaatsen of de bergen, bezienswaardigheden en curiositeiten. Daguitstappen en langere verblijven creëren nieuwe toekomstmogelijkheden voor een ganse beroepssector (hotels en restaurants, transportbedrijven, reisgidsen, souvenirs).

DE PLAATS VAN HET KIND

Met de opkomst van de burgerlijke klasse verandert de positie van het kind radicaal. In de hoop hogerop te geraken op de sociale ladder, worden kinderen uit de gegoede klassen vertroeteld, verzorgd en opgevoed. Ze genieten hoogwaardig onderwijs. Het meubilair, de kleding en het vermaak (speelgoed, literatuur) worden aangepast aan hun welzijn. Het lot van kinderen uit achtergestelde milieus, het platteland en de arbeidersklasse daarentegen blijft weinig benijdenswaardig. Kinderen worden beschouwd als monden om te voeden, ze gaan weinig naar school en worden zo snel mogelijk aan het werk gezet, soms al ruim voor hun twaalfde. Hun levensomstandigheden zijn hard en moeilijk. Onder de arbeidersklasse blijft de kindersterfte dramatisch hoog.

SPELEN EN LEREN

Het idee dat spel en speelgoed belangrijk zijn voor de ontwikkeling van het kind raakt steeds meer ingeburgerd. Vanaf het midden van de eeuw ontwikkelt zich, vooral in Duitsland, een grootschalige speelgoedindustrie. Het gebruik van goedkope materialen, zoals blik en tin, en de toepassing van mechanische productietechnieken maken deze massaproductie mogelijk. Naast de traditionele materialen zoals hout, textiel en porselein, worden in de loop van de eeuw ook nieuwe materialen, zoals rubber en celluloid, aangewend. Speelgoed vindt afzet bij de groeiende burgerij en is rolbevestigend. Jongens krijgen miniatuurtheaters, blokkendozen en soldaatjes terwijl poppen, keukentjes en poppenhuizen enkel voor meisjes zijn. Het leesboek, de puzzel en het ganzenbord zijn populair vanwege hun didactische karakter.

DE EERSTE JAREN VAN HET LEVEN

Van hun vier tot ongeveer zeven jaar dragen jongens en meisjes een jurk. Het voordeel daarvan is dat de kinderen op die manier makkelijker te verschonen zijn. Bij de jurken van de jongens zijn de versieringen met veel knopen en Engels borduurwerk heel populair. Meestal beginnen de jongens rond de leeftijd van zes à zeven jaar een kniebroek met jasje te dragen. Korsetten en crinolines horen bij de kleding van jonge meisjes. Pas tegen 1880 gaat men meer denken aan de behoeften van het kind en wordt de kleding losser. De meisjes krijgen meer vrijheid door de ‘prinsessenjapon’, een jurk zonder of met lage taillenaad.

VERLICHTING

In enkele decennia verbeteren de huiselijke verlichtingstechnieken aanzienlijk. Lichtgas, geproduceerd op basis van steenkool en reeds gebruikt voor openbare verlichting, komt omstreeks 1830 ook in de huizen van de hogere middenklasse terecht. Ook kaarsen en olielampen blijven in gebruik. Ze worden op hun beurt verdrongen door de paraffinelamp, die in 1872 uitgevonden wordt door Poolse scheikundige Ignacy Lukasiewicz. Al die verlichtingssystemen, waarbij gas of een vetachtige substantie wordt verbrand, zijn echter niet zonder risico. De ongelukken zijn talrijk. Er is dan ook een grote toekomst weggelegd voor de elektrische gloeilamp. Een veiligere lichtbron die zich, vanaf de jaren 1880, over de hele wereld verspreidt.

DE TIJD

De klok, symbool van tijdsbeheersing en teken van weelde, is de materiële uitdrukking van sociaal succes. Het is een modieus object dat men wil bezitten en een essentieel element in het burgerlijk interieur. De cartelklok verdwijnt praktisch en het slingeruurwerk of pendule, vaak aangevuld met kandelaars of wierookbranders, wordt het meest voorkomende type. Hun versiering weerspiegelt de esthetische en filosofische trends van die tijd. Tussen 1800 en 1830 zijn mythologische en allegorische onderwerpen in de mode. Vervolgens ruimen ze plaats voor nieuwe thema's: koningen en koninginnen uit het verleden, krijgshelden, dappere ridders en stichtelijke figuren uit het christendom.

DE MODE

In een tijdsbestek van één eeuw is de mode voor vrouwen radicaal veranderd: van luchtige empirejurken naar gesloten en getailleerde outfits. Kleding kan op maat worden gemaakt door een kleermaker of een naaister, of thuis worden genaaid. De grote revolutie en bevrijding van de vrouw komt er met de eerste naaimachines en de commercialisering ervan (1830-1850) bevrijdde vrouwen van een aanzienlijke werklast. Modebladen geven raadgevingen voor het maken van de eigen kleding. De grote warenhuizen in de steden met namen als *Au Bon Marché* (1860), *Grand Magazin de la Bourse* (1872) en *Grand Bazar* (1875) zijn dé grote revelatie. Vanaf dan wordt de confectiekleding toegankelijker voor een breder publiek en door de massaproductie wordt alles goedkoper.

DE FOTOGRAFIE

De Fransman Joseph Nicéphore Niépce realiseert in 1827 de eerste foto met behulp van een tinnen plaat bedekt met lichtgevoelige bitumen, een soort asfalt. De vroege fotografische procedés, zoals de daguerreotypie en de ambrotypie, zijn omslachtig en enkel weggelegd voor specialisten. Ze vereisen een lange belichtingstijd en leveren slechts een statisch en uniek beeld op. Rond 1850 komt er een eenvoudige en goedkope methode om meerdere afdrukken op papier van één negatief te maken: de albuminedruk. Tegen het einde van de eeuw is de belichtingstijd verkort tot enkele fracties van een seconde. Vluchtige momentopnames zijn nu mogelijk en zelfs binnen het bereik van de welgestelde burger zonder veel vakkennis.

DE COMMUNICATIEMIDDELEN

Eeuwenlang is de post het belangrijkste communicatiemiddel om boodschappen over lange afstanden te versturen. Vanaf 1850 zorgt de doorbraak van de telegrafie echter voor een ware revolutie. Geschreven berichten kunnen nu, door middel van elektrische impulsen, bijna onmiddellijk overgebracht worden. Aanvankelijk is de nieuwe technologie enkel weggelegd voor de spoorwegen, het leger, de handel en de pers, maar gaandeweg wordt ze goedkoper en dus ook toegankelijk voor privégebruik. Op het einde van de eeuw komt telecommunicatie in een nog hogere versnelling. Met de uitvinding van de telefoon kunnen stemtrillingen immers omgezet worden in elektrische signalen, zodat instant mondeling communiceren mogelijk is.

VAN AMBACHT NAAR KUNSTNIJVERHEID

In de 19de eeuw maken de mechanisatie, de wetenschappelijke verbeteringen en nieuwe productiestrategieën het mogelijk om objecten voor de interieurdecoratie op grotere schaal te maken. Manufacturen voor meubels, faience, glaswerk, textiel of edelsmeedwerk ontwikkelen geleidelijk een goedkopere productie, bestemd om te beantwoorden aan de noden van de nieuwe verbruikers, in hoofdzaak de aangroeiende burgerij.

De objecten moeten het nuttige aan het schone koppelen. De 'kunstnijverheden' zijn onderworpen aan de grillige smaak van het publiek. Het commerciële succes is grotendeels te wijten aan de mogelijkheid tot voortdurende vernieuwing.

5. ACTIVITEITENPROGRAMMA ROND DE NIEUWE ZALEN

13 tem15 juni 25	openingweekend met gratis toegang meer info
juli/augustus 25	gezinsparcours in het kader van Schatten van Vlieg meer info volgt
13 & 14 augustus 25	tweedaags creatief atelier voor volwassenen meer info volgt
18 tem 22 augustus 25	vakantie-atelier voor kinderen van 6-12 (NL) meer info Sierlijke kunsten stage de vacances pour enfants de 6-12 (FR) plus d'info Chic & stylé
25 tem 29 augustus 25	vakantie-atelier voor kinderen van 6-12 (NL) meer info Sierlijke kunsten
20-21 september 25	Open Monumentendagen met programma ihkv art déco jaar meer info volgt
11 oktober 25	Dagevenement in samenwerking met Davidfonds Academie meer info volgt
18 oktober 25	Museum Night Fever meer info volgt
15 november 25	Kunstendag voor Kinderen meer info volgt
december 25 (tbc)	Studiedag aansluitend bij de nieuwe zalen meer info volgt

Vanaf september 25 start een reeks instaprondleidingen op de laatste zondag van de maand, alternerend Belgische art nouveau & art deco en Sierkunsten van de 19e eeuw en een open atelier voor kinderen op de eerste zondag van de maand.
Op donderdagavond (afterwork) is een reeks Meet the Curator voorzien.
Meer info volgt.

Najaar 2025 wordt een hedendaags kunstwerk geïnstalleerd, geënt op het ruiterstandbeeld van Leopold II, dat dit van context wil voorzien. De installatie wordt voorzien van een programma, vanuit een dekoloniserende gedachte. Meer info volgt.

Rondleidingen
€ 105 + tickets (15 deelnemers maximum per groep)
90 min
Reserveren via reservatieformulier
Inlichtingen via reservations@kmkg.be

6. BEELDMATERIAAL

https://we.tl/t-U2vXeyaHiG

ART NOUVEAU EN ART DECO

Mysterieuze Sfinx
Charles Van der Stappen (1843-1910), 1897
Ivoor, zilver, onyx, brons
56,5 cm + 18 cm
Aankoop 1897
Inv. Sc. 73
© Art & History Museum

Naar het Oneindige
Pieter Braecke (1858-1938), 1897
Ivoor, brons,
55 cm
Aankoop 1897
Inv. Sc. 59
© Art & History Museum

Affiche / Poster "Paul Hankar Architecte"
Adolphe Crespin (1859-1944), 1894
Kleurenlithografie op papier,
drukkerij AD Mertens
53 cm
Inv. 2024.0161
© Art & History Museum

Daphne
Isidore de Rudder (1855-1943), Céramique d'Art Vermeren-Coché, ca. 1895
Deels geëmailleerd biscuit
38 cm
Inv. CR.583
© Art & History Museum

Een paar kandelaars
Henry van de Velde (1863-1957), 1898-1899
Verzilverd brons
58,5 cm
Aankoop 1900
Inv. 6868-6869

Kom
Léon Ledru (1855-1926), Les Cristalleries du Val-Saint-Lambert, 1897
Getripleerd en geslepen kristal
16,5 cm
Aankoop 1977
Inv. VE.186
© Art & History Museum

Schaal
Willy Finch (1854-1930)
Inv. 6950
© Art & History Museum

Stoel van de « Gentse Kamer »
Oscar Van de Voorde (1871-1938), 1902
Mahonie, messing, fluweel, applicaties ; Schrijnwerk
Charles Verbeke
83 cm
Aankoop 1996
Inv. M.128.1
© Art & History Museum

Tweezit, type demi-canapé model Campagne
Gustave Serrurier-Bovy (1858-1910), 1902
Mahonie, textiel
140 cm
Schenking M. Gilbert Weynants 1974
Inv. M.33
© Art & History Museum

Bureaustoel / Fauteuil de bureau / Desk chair
Victor Horta (1861-1947), 1902
Sycomore, wit leder (hersteld) Édouard Pelseneer
99,5 cm
Aankoop door de Koning Boudewijnstichting voor het MK&G, 2007
Inv. D.KBS.05
© Art & History Museum

Elektrische lamp genoemd Nimfenlamp
Égide Rombeaux (1865-1942), 1900
Ivoor, zilver, marmer ; gemaakt door de zilversmid-juwelier François Hoosemans
32 cm
Aankoop door het Fonds Braet-Buys-Bartholemus van de Koning Boudewijnstichting voor het MK&G, 2011
Inv. DP2012-001-0001
© Art & History Museum

Stoel en fauteuil
Georges Hobé (1854-1936), ca. 1902
Eik, leder
88 cm + 79 cm
Schenking
Franchomme & Cie
Inv. M.31 A & B
© Art & History Museum

Wintertuin van het huis-Cousin
Victor Horta (1861-1947), 1900-1901
Staal, glas, marmer, brons, esdoorn, glas-in-lood, spiegel
490 cm x 885 cm x 470 cm

Decoratieve compositie met een vogel
Gabrielle Montald-Canivet (1867-1942), 1929
Gouache op papier, gouden achtergrond
64,5 cm
Verworven 1982
Inv. 2018-0018

Vloertapijt Paardenmolen
Paul Hasaerts (1901-1974), ca. 1926
Jute, wol
214 cm x 160 cm
Aankoop 2014
Inv. Car.10
© Art & History Museum

Schaal
Raymond Ruys (1886-1956), 1930
Zilver; Gerealiseerd door Raymond Delheid
11,5 cm
Aankoop 1985
Inv. Ag.185
© Art & History Museum

Vaas Saturnus
Joseph Simon (1874-1960), Les Cristalleries du Val-Saint-Lambert, 1926
Gedoubleerd en geslepen kristal
34 cm
Inv. 2024-0015
© Art & History Museum

Koffie- en theeservies 3090
Delheid Frères, ca. 1930-1935
Zilver, palissander, verzilverd metaal
16,75 cm
Aankoop 1977
Inv. Ag.71-75
© Art & History Museum

Jagende Diana
Marcel Wolfers (1886-1976)
Lak op brons en hout
127 cm x 36 cm x 52 cm + sokkel 63 cm x 128 cm x 128 cm
Aankoop 2017
Inv. D2017.023.021 (Coll. Koning Boudewijnstichting)

SIER- EN INDUSTRIËLE KUNSTEN 19DE EEUW

Paar kandelaars van het type 'vestale'
Toegeschreven aan Pierre Chibout, Parijs
Omstreeks 1810-1815
Verguld en zwart brons
62 cm
D2022.002.015 (Coll. Koning Boudewijnstichting, Fonds Graaf Thierry de Looz-
Corswarem)

Paar koelers
Jean-Baptiste Claude Odiot, Parijs
1798-1809Verguld zilver
23 cm
D2022.002.005 (Coll. Koning Boudewijnstichting, Fonds Graaf Thierry de Looz-
Corswarem)

Tafel
Toegeschreven aan George Jacob, Parijs
Omstreeks 1790-1800
Gelamineerd hout, vergulding, marmer
82,7 cm
6278.1(verworven in 1934)

Bruidsjurk
Brussel/Havana
Omstreeks 1862
Geborduurde tule, katoen en linnen
Ong. 200 cm
D.4362 (verworven in 1983)

Vazenpaar versierd met zicht op het stadhuis van Brussel en de Willemspoort
Frédéric Faber (naar een lithografie van Jean-Baptiste Madou) , Brussel
Hard porselein
Omstreeks1823
31,5 cm
I.A.8551A-B (verworven in 1950)

Portret van een dame
Joseph Panneel en Edouard Chappel, Brussel
Omstreeks 1835
Hard porselein
16 cm
2021.0005 (Gift van De Vrienden van de KMKG)

Paneel met voorstelling van een moeder die haar kind vasthoudt
Jean-Baptiste Capronnier, Brussel (naar tekeningen van François Joseph Navez
1838
Glas-in-lood
64,5 cm
Vi.1, Vi.2 (verworven in 1964)

Miniatuurtheater
Frankrijk
1884-1890
Hout, biscuit, textiel
58 cm
2016.0103.001 (verworven van Belle Epoque Dolls in 2016)

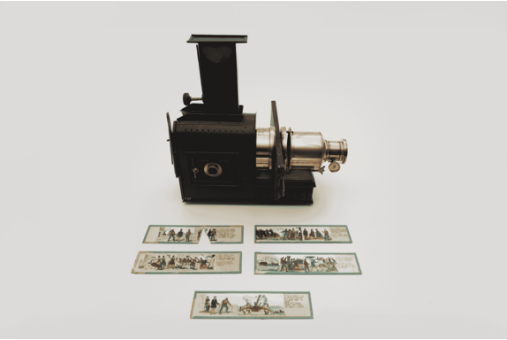

Toverlantaarn
Elie Xavier Mazo, Parijs
1880-1900
Plaatijzer, messing
36,5 cm
Fi 00273 (Purchase, flea market Brussels, 1990)

& Toverlantaarnplaatjes, 'De reis om de wereld in tachtig dagen'
Frankrijk
1872-1900
Glas
PH 0000350 (Gift van de heer en mevrouw Coupé in 1999)

Visitekaartportretten
België
1880-1900
Foto op karton
2020.0499-0501(Verworven in 2020)

Tricycle
Léon Bollé, Le Mans, Frankrijk
Omstreeks 1886
Metaal, leder, glas, rubber, hout
96 X 254 X 114 cm
TR.0117 (Gift van barones J. de Crawhez in 1944)

7. DANK AAN MECENASSEN

De twee zalen gewijd aan de Europese sierkunsten van de 19de eeuw, de Belgische art nouveau en de Belgische art deco werden gerenoveerd door de Regie der Gebouwen met steun van de Nationale Loterij en haar spelers.

Dankzij financiering door het Fonds Baillet Latour kon de inrichting van deze zalen met vitrines, podia, sokkels en grafische informatiedragers gebeuren.

De centrale blikvanger in de zaal van de 20ste eeuw is de gereconstrueerde aanbouw van het huis-Cousin naar het ontwerp van Victor Horta. Dat geïntegreerde restauratieproject werd mogelijk gemaakt met steun van de TotalEnergies Foundation, de Nationale Bank, BRAFA, de Pietercil Group NV, het Museum Kunst & Geschiedenis en tal van privémecenassen.

Grote waardering gaat uit naar de Koning Boudewijnstichting en De Vrienden van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis voor hun veelvuldige ondersteuning, vaak door de terbeschikkingstelling van kunstwerken.

De directie en het personeel van het museum danken al deze instanties van ganser harte. Uitdrukkelijk danken zij ook alle architecten, ingenieurs, interieurarchitecten, restaurateurs, coördinatoren, grafici, vaklieden en andere specialisten voor hun enthousiaste en performante betrokkenheid.

Regie der Gebouwen

nationale loterij MEER DAN SPELEN

Fonds Baillet Latour Fund

TotalEnergies FOUNDATION

NationaleBank VAN BELGIË Eurosysteem

BRAFA ART FAIR

pietercil GROUP

KONINKLIJKE MUSEA VOOR KUNST EN GESCHIEDENIS

Koning Boudewijnstichting
Samen werken aan een betere samenleving

FRIENDS · AMIS · FREUNDE · VRIENDEN

8. PRAKTISCHE INFORMATIE

Museum Kunst & Geschiedenis

Nieuwe zalen Sierkunsten van de 19de eeuw, Belgische art nouveau en Belgische art deco
13.06.2025 | Opening voor publiek
13 > 15.06.2025 | Weekend gratis toegang

Openingsdata en -tijden museum
Dinsdag t/m vrijdag: 9.30 - 17.00 uur
Zaterdag t/m zondag - feestdagen: 10.00 - 17.00 uur
Laatste toegangskaarten om 16.00 uur
Gesloten op maandag en op 1 januari, 1 mei, 1 november, 11 november en 25 december.

Toegang tot permanente collecties
€10: volwassenen (19-64 jaar)
€8: 65+, groepen volwassenen (min. 15 personen), FED+ kaart
€4: Studenten op vertoon van studentenkaart (18+), werkzoekenden en minimumloners, gehandicapten en begeleidende volwassene, Belgisch onderwijspersoneel
Gratis: 0-18 jaar (individueel of groep), Vrienden van de KMKG, ICOM-lid, BELSPO-personeel, 365. be, Brussels Card, museumPASSmusées, journalisten op vertoon van een geldige perskaart, European Disability Card
€25: Jubelpark gecombineerd ticket: Koninklijk Legermuseum, Autoworld, Museum voor Kunst & Geschiedenis (3 maanden geldig)
€1,25: Artikel 27

Toegang
Jubelpark 10
1000 Brussel
België

+ 32 (0)2 741 73 31
info@mrah.be
www.artandhistory.museum

PERSCONTACT

BE CULTURE
Founder & General Manager: Séverine Provost
Project Leader: Florien Dooms
florien@beculture.be - +32 494 87 71 09
info@beculture.be - beculture.be

BIJLAGEN

A. REGIE DER GEBOUWEN

Regie der Gebouwen

De Regie der Gebouwen renoveerde de zalen voor het nieuw tentoonstellingsparcours "Sierkunsten van de 19de eeuw, Belgische art nouveau en art deco" in het Museum Kunst & Geschiedenis

De Regie der Gebouwen, de vastgoedbeheerder van de federale staat, heeft van maart 2021 tot mei 2022 de ruimtes in het Museum Kunst & Geschiedenis in het Brusselse Jubelpark gerenoveerd die plaats bieden aan het nieuw tentoonstellingsparcours "Sierkunsten van de 19de eeuw, Belgische art nouveau en art deco".

Het pleisterwerk van het plafond en de muren van de zalen werd gerestaureerd en opnieuw geschilderd. Het parket werd geschuurd, hersteld en opnieuw geolied. De lichtstraat in de grootste tentoonstellingszaal kreeg nieuw, gelaagd glas.
Er werden nieuwe metalen binnendeuren geplaatst en de houten buitenramen werden gerestaureerd en geschilderd.

De tentoonstellingsruimtes zijn ook voorzien van duurzame verlichtings-, verwarmings- en ventilatiesystemen. De nieuwe technieken zijn op een subtiele manier geïntegreerd in het geheel, om het oorspronkelijke uitzicht van de zalen zoveel mogelijk te behouden.

De zalen bevinden zich in een gedeelte van het museum dat werd opgetrokken tussen 1908 en 1921. Omdat de gebouwen in het Jubelpark beschermd zijn, volgde de Directie Cultureel Erfgoed van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest alle werken van nabij op.

Van 2016 tot 2017 had de Regie der Gebouwen op dezelfde verdieping ook al de "Wolferszaal" gerenoveerd, waar het door Victor Horta ontworpen art nouveau-interieur van de juwelierszaak Wolfers-Frères in werd gereconstrueerd.

Technische fiche (renovatie van de zalen "Sierkunsten van de 19de eeuw, Belgische art nouveau en art deco")

- Eigenaar: Belgische Staat
- Opdrachtgever: Regie der Gebouwen
- Studie: Regie der Gebouwen
- Aannemer: Monument Vandekerckhove
- Oppervlakte tentoonstellingszalen: 715 m² (zaal 1) + 500 m² (zaal 2)

- Duur renovatie: van maart 2021 tot mei 2022
- Kostprijs: 2 miljoen euro, inclusief btw (aandeel Regie der Gebouwen)

Perscontact

- Steven Hus (NL) | pers@regiedergebouwen.be | 0477 33 61 24
- Sylvie Decraecker (FR) | pers@regiedergebouwen.be | 0475 80 71 20

B. FONDS BAILLET LATOUR

Fonds Fund
Baillet Latour

Het mecenaat van het Fonds Baillet Latour voor de inrichting van de Belgische Art Nouveau en Art Deco zalen in de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis

Financiering van de museale inrichting en presentatie van de wereldvermaarde collectie Belgische Art Nouveau en Art Deco

Terwijl enerzijds, Brussel algemeen wordt beschouwd als de hoofdstad van de Art Nouveau en anderzijds, de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis in het Jubelpark in Brussel de grootste en rijkste collectie Belgische Art Nouveau en Art Deco voorwerpen bezitten, in het bijzonder van beroemde ontwerpers zoals Victor Horta, Paul Hankar, Henry van de Velde en Philipe Wolfers, is deze unieke verzameling, die befaamde buitenlandse musea ons benijden, nog steeds niet toegankelijk voor het publiek.

In deze contekst verleende het Fonds Baillet Latour van bij het ontstaan van het project, een aanzienlijke financie le steun aan de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis teneinde twee zalen specifiek gewijd aan de Belgische Art Nouveau en Art Deco in te richten. Het Fonds is er trots op dat het aldus betekenisvol kan bijdragen tot de ontsluiting voor het Belgische en internationale publiek van deze ongee venaarde collectie topwerken en tot de uitstraling van het Belgische erfgoed.

Het Fonds Baillet Latour

Sinds 50 jaar ondersteunt het Fonds Baillet Latour initiatieven die opvallen door hun invloed, hun aanmoediging van menselijke uitmuntendheid of hun vernieuwende aanpak om de uitdagingen van de maatschappij van morgen aan te gaan.

Momenteel streeft het Fonds zijn doelstellingen na in vijf actiegebieden: medisch onderzoek, kwetsbare jongeren, erfgoed, milieu en Olympische sport. Op het gebied van erfgoed richt de aandacht van het Fonds zich op de restauratie, conservatie en valorisatie van Belgisch roerend erfgoed van grote historische, culturele of artistieke waarde, d.w.z. werken die van bijzonder belang zijn voor ons land vanuit artistiek of historisch oogpunt.

De afgelopen jaren heeft het Fonds een aantal grote restauratieprojecten in Belgie gesteund. Eén van de meest emblematische restauratieprojecten die door het Fonds gesteund werden, betreft ontegensprekelijk het Lam Gods van de Gebroeders Van Eyck.

C. TOTALENERGIES FOUNDATION

De TotalEnergies Foundation is trots dat ze het restauratieproject van de Wintertuin van Victor Horta heeft ondersteund.

TotalEnergies is ervan overtuigd dat een bedrijf een betrokken speler moet zijn, bovenop zijn economische, sociale en maatschappelijke bijdrage. Dit burgerlijke engagement van het bedrijf wordt gerealiseerd door de uitvoering van acties van algemeen belang, voornamelijk gericht op de jeugd die als rode draad dient, via de TotalEnergies Foundation. De TotalEnergies Foundation heeft vier prioritaire assen gedefinieerd waarop zij haar initiatieven richt. Eén daarvan heeft betrekking op cultuur en erfgoed, wat sociale banden versterkt, vooral voor de jeugd, door middel van culturele dialoog. Het restauratieproject van de Wintertuin van Victor Horta door het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis draagt bij aan deze dynamiek.

Dit museum bevindt zich in het hart van Brussel, waar ook het hoofdkantoor van TotalEnergies in België is gevestigd. In haar burgerlijke benadering hecht de TotalEnergies Foundation er belang aan projecten te ondersteunen die zich in de buurt van haar activiteitenzones bevinden.

Dit partnerschap, dat meer dan vijf jaar heeft geduurd en de Covid-pandemie heeft doorstaan, sluit aan bij andere renovatieprojecten die door de TotalEnergies Foundation worden ondersteund: het Rubenshuis in Antwerpen en, eveneens in Antwerpen, de stad waar de grootste industriële site van het bedrijf zich bevindt, de ondersteuning van het restauratieproject van twee altaarstukken van Rubens die in het KMSKA worden tentoongesteld. De TotalEnergies Foundation heeft ook net haar steun bevestigd aan het restauratieproject van het Koninklijk Conservatorium van Brussel.

De TotalEnergies Foundation wenst het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis te bedanken voor dit partnerschap dat een bekende Belgische architect in de schijnwerpers zet en zijn werken toegankelijk maakt voor een breed publiek. Brussel wordt beschouwd als de bakermat van de Art Nouveau, en dit project leek vanzelfsprekend voor de TotalEnergies Foundation. Bovendien zal het worden voorgesteld voor de Caius-prijs 2026, georganiseerd om de twee jaar door de vereniging Prométhéa, die bedrijven beloont die zich onderscheiden door hun innovatieve partnerschap ten gunste van cultuur en erfgoed.

Over de TotalEnergies Foundation

Een burgerlijk bedrijf zijn betekent waarde creëren en ervoor zorgen dat het bedrijf een hefboom wordt voor transformatie in het licht van maatschappelijke en milieukwesties voor

de samenleving, bovenop haar economische en sociale prestaties. Door haar engagement toont TotalEnergies haar gehechtheid aan België, een historisch en toekomstig land voor het bedrijf, waardoor zij de dialoog en samenwerking met de hele samenleving kan versterken. Voor meer informatie over onze mecenaatactiviteiten in België, bezoek https://corporate.totalenergies.be/nl/onze-engagementen-0.

Over TotalEnergies in België

TotalEnergies is een multi-energiebedrijf dat actief is in de productie en levering van energie: olie en biobrandstoffen, aardgas en groen gas, hernieuwbare energieën en elektriciteit. In België telt TotalEnergies 4.000 medewerkers die zich inzetten voor steeds betaalbaardere, schonere, betrouwbare en toegankelijke energie voor een breed publiek. Voor meer informatie over onze activiteiten in België, bezoek https://corporate.totalenergies.be/nl.

D. BRAFA

Elk jaar legt BRAFA de nadruk op een specifieke kunstenaar, museum, instelling of initiatief, waardoor het evenement een bijzondere toets krijgt. In januari 2020 koos de kunstbeurs ervoor om een liefdadigheidsveiling te organiseren met vijf originele segmenten van de Berlijnse Muur. Op 9 november 1989, voor de camera's over de hele wereld, viel de Berlijnse Muur onder de slagen van pikken en hamers die door duizenden anonieme mensen werden gehanteerd, waarmee dit symbool van de verdeeldheid tussen de mensen werd gebroken. Van zodra de muur viel, wilde iedereen een stuk ervan meenemen en verspreidde het zich over de wereld.

Ter gelegenheid van de 30ste verjaardag van dit historische moment besloot BRAFA in 2019 vijf fragmenten van de muur, bedekt met graffiti, aan te kopen. Deze vijf segmenten werden tentoongesteld tijdens de 65ste editie van de beurs en hun verkoop bracht 326.000 euro op. De volledige opbrengst werd gelijk verdeeld voor kankeronderzoek, de integratie van personen met een beperking en uiteraard voor artistiek erfgoed. In dit kader heeft BRAFA gedeeltelijk bijgedragen aan de restauratie van de Wintertuin, ontworpen in 1900 door Victor Horta voor de Brusselse ingenieur Jean Cousin, in het Museum Kunst & Geschiedenis. Deze uitzonderlijke structuur vormt het centrale element van de recent gerenoveerde 20e-eeuwse zaal van het museum.

BRAFA 2020 – Berlijnse Muur segment © Raf Michiels

E. KONING BOUDEWIJNSTICHTING

Koning Boudewijnstichting

Samen werken aan een betere samenleving

KONING BOUDEWIJNSTICHTING: ERFGOED BEHOUDEN VOOR IEDEREEN

In de twee nieuw ingerichte zalen gewijd aan de Belgische art nouveau en art deco, kan het publiek verschillende kunstwerken bewonderen uit de collectie van de Koning Boudewijnstichting. Uitzonderlijke creaties van Victor Horta, Philippe Wolfers, Henry van de Velde, Charles Samuel, George Morren en Joseph Coosemans, Léon Sneyers, Gustave Serrurier-Bovy, Egide Rombaux en François Hoosemans, Marcel Wolfers, Charles Catteau, etc. Ze werden veelal aangekocht op vraag van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis.

Al meer dan 40 jaar zet de Koning Boudewijnstichting zich in voor het behoud en de bescherming van het Belgisch erfgoed. Ze verwerft kunstwerken en getuigenissen om ze voor iedereen toegankelijk te maken, te ontsluiten en te vrijwaren voor de toekomstige generaties. Mede dankzij talrijke schenkingen bouwde de Koning Boudewijnstichting een waardevolle collectie uit, die vandaag bijna 29.000 werken en 29 archieffondsen telt. Deze collectie is ondergebracht en publiek toegankelijk gemaakt in meer dan 100 musea en openbare instellingen. Ook mecenassen delen de bezorgdheid voor het erfgoed en kunnen bij de Koning Boudewijnstichting terecht om hun filantropische ideeën rond erfgoed en cultuur te realiseren. Op die manier kwamen al heel uiteenlopende projecten tot stand die betrekking hebben op roerend erfgoed, muziek, architectuur, natuurerfgoed, podiumkunsten, archeologie, geschiedenis, specifieke doelgroepen, de maatschappelijke rol van erfgoed en cultuur...

Dat de collectie van de Koning Boudewijnstichting verschillende creaties van Belgische art nouveau en art deco kunstenaars omvat, is de verdienste van mecenassen die hun filantropische inspanningen toespitsen op de bescherming van kostbare elementen van ons erfgoed. Het is dankzij de tussenkomst en samenwerking van deze mecenaatsfondsen, die beheerd worden door de Koning Boudewijnstichting, dat ondermeer de collectie Wolfers verworven kon worden. Een unieke collectie die bestaat uit ruim 150 meesterwerken en een omvangrijk archief, en die generaties lang in handen van de familie Wolfers bleef. De jarenlange, uitstekende relatie tussen het museum en de familie zorgden er mee voor dat de meest opmerkelijke stukken uit de nalatenschap, door de Stichting aangekocht konden worden en als een geheel en voor iedereen bewaard bleven.

De Koning Boudewijnstichting heeft als opdracht bij te dragen tot een betere samenleving in België, in Europa en elders in de wereld. Ze is een actor van verandering en innovatie ten dienste van het algemeen belang en van de maatschappelijke cohesie. Om een maximale

impact te realiseren versterkt de Stichting de competenties van organisaties en individuen. Ze stimuleert doeltreffende filantropie bij personen en ondernemingen. De Stichting werd opgericht in 1976 toen Koning Boudewijn 25 jaar koning was. Het programma Erfgoed & Cultuur is één van de vele programma's van de Koning Boudewijnstichting.

F. DE VRIENDEN VAN DE KONINKLIJKE MUSEA VOOR KUNST EN GESCHIEDENIS

De Vrienden van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis werven elk jaar fondsen om de initiatieven van de conservators en de directie van de Musea te ondersteunen. Daarmee kunnen zij restauratieprojecten uitvoeren of nieuw aangekochte objecten in hun collecties opnemen. Zo werd recent de bekende kandelaar van Fernand Dubois door de Vrienden aangekocht. Hij wordt tentoongesteld in de nieuwe galerie gewijd aan de Belgische art nouveau en art deco, die voor het publiek toegankelijk zal zijn vanaf 13 juni aanstaande.

De vereniging zette zich ook in voor initiatieven die het onthaal van de bezoekers ten goede komen, specifiek van groepen gedurende de werkdagen. Daarnaast heeft zij de directie voorgesteld een app te ontwikkelen om de bezoekers beter te begeleiden bij de verkenning van de museumcollecties.

G. NATIONALE LOTERIJ